

Молдовська мова

5-9 класи

Програма
для загальноосвітніх навчальних закладів
з навчанням українською мовою

ПОЯСНЮВАЛЬНЯ ЗАПИСКА

Програма з молдовської мови для класів з навчанням українською мовою визначає цілі, завдання, зміст і методи її вивчення.

Головною метою даного предмету є вироблення в учнів комунікативних умінь і навичок за умови належних лінгвістичних знань, акумульованих під час вивчення граматичних структур і форм та їх взаємозв'язків.

Досягнення названої мети можливе за умовами:

- мотивації вивчення молдовської мови як засобу спілкування носіїв даної мови, як засобу ознайомлення учнів з історією свого народу та поширення знань про світ;

- ознайомлення учнів із загальними знаннями про споріднені з нею мови, про роль молдовської мови у розвитку національної літератури і культури на сучасному етапі;

- формування певних комунікативних вмінь учнів для ефективного спілкування під час тримання діалогу, висловлювання та аргументування особистих думок та поглядів;

- стимулювання інтересу до самостійного позакласного читання як засобу сприйняття нової інформації;

- засвоєння учнями лінгвістичних знань (граматичних форм і структур), які сприяють формуванню комунікативних компетенцій;

- вивчення мовного стандарту, уміння користуватися мовою у будь-яких ситуаціях спілкування, незважаючи на діалектну приналежність співрозмовників;

- відповідальності учнів за коректність свого усного й писемного мовлення;

- формування навичок самостійної роботи, розвиток творчих умінь і навичок учнів.

Структура та зміст програми.

Особливості організації навчально-виховного процесу

Програма з молдовської мови для шкіл з навчанням українською мовою відповідає вимогам Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти міністерства освіти і науки України. Вона структурується за чотирма взаємозв'язаними лініями:

- мовленнєва лінія;

- мовна лінія;

- соціокультурна лінія;

- діяльнісна лінія.

Зміст навчального матеріалу, передбаченого для 5-9 класів, є продовженням курсу молдовської мови початкової школи. Перехід від курсу молдовської мови початкової школи до курсу базової школи реалізується на принципах доступності, послідовності, тобто навчання відбувається «від відомого до невідомого»

Перший розділ програми – мовленнєва лінія – передбачає розвиток комунікативних компетенцій: навичок сприймання, розуміння й відтворення прослуханого (аудіювання), говоріння, читання та письмо.

Комунікативні вправи виконуватимуться за схемою: сприймання (аудіювання, читання різних за стилем текстів), відтворення прочитаних текстів (усні та письмові, вибіркові або докладні перекази), самостійне створення текстів (описів, роздумів, розгорнутих відповідей на запитання, характеристик персонажів і т. ін.).

Програма також передбачає формування умінь і навичок діалогічного мовлення (усного й писемного). Для створення діалогів учням необхідно дати

точні, зрозумілі вказівки: тема, опорні слова й вирази, формули початку та закінчення діалогу, конкретизувати кількість реплік. У 5-6 класах створюються «прості» діалоги, у наступних класах вони «ускладнюються», доводяться до таких форм, як інтерв'ю, дискусії за круглим столом.

Для продуктивного спілкування необхідно розвивати в учнів уміння бути активними слухачами, тобто уміння сприймати, аналізувати, робити висновки на основі заслуханого тексту. Отже, для формування в учнів навичок активного слухача, вчителю необхідно навчити учнів знаходити у процесі читання ключові слова, виявляти основну ідею тексту, розуміти мету спілкування (погодження чи спростування, пояснення), відчувати психічний стан мовця.

Однією з умов продуктивного спілкування являється інтерактивний зв'язок між мовцем і слухачем: уміння ставити запитання, здобувати додаткову інформацію. Також необхідно під час спілкування сприймати й розуміти невербальну інформацію: жести, міміку, інтонацію мовця.

Монологічне мовлення відбудовується за певними логічними (послідовність ідей) та психологічними (зацікавленість, настрої, душевний стан мовця) критеріями. Учні повинні створювати монологи різних типів та різноманітних за метою спілкування: розповідь про переглянутий кінофільм, розповідь про випадок з власного життя; описи (вулиці, міста, села).

Засвоєння мовного матеріалу реалізовується на основі синтезу між традиційним, формальним засвоєнням та функціональним (практичним). Більше уваги приділяється мовленнєвому розвитку учнів, засвоєнню мовної теорії та формуванню практичних умінь і навичок у різних видах мовленнєвої діяльності. Комунікативна орієнтація, в свою чергу, зумовлює необхідність поєднання різнорівневих та різноаспектних мовних явищ, оскільки у мовленні вони функціонують комплексно, в тісному зв'язку.

Одним із особливих видів вивчення мови є збагачення мовленнєвого запасу учнів, адже тільки за таких умов спілкування буде продуктивним, правильним, коректним. З цією метою вчителю необхідно працювати у двох напрямках: збагачення словникового запасу учнів (кількісний аспект) та визначення лексичного значення слів (якісний аспект).

Сучасна дидактика рекомендує вживати простий переклад слів тільки у певних випадках: переклад абстрактних слів або ідіом. Оскільки слова засвоєні учнем, їх потрібно використовувати в нових текстах, адже тільки таким чином стає можливим перехід від пасивного до активного засвоєння слів. Для того, щоб учень сприймав значення слів, вчитель, враховуючи вікову особливість учня, може використати різні методи:

- метод демонстрування предметів, дій, жестів;
- образний метод – показ ілюстрацій, картин;
- метод-контекст – правило, заміна незнайомих слів щойно вивченими словами;
- метод-диференціація – переклад нових слів та виразів.

Для закріплення вивчених слів можна використовувати різні вправи, як-от формулювання запитань (учителем або учнем), у яких будуть введені нові слова, словникові ігри, вживання нових слів у реченнях на запропоновану вчителем тему (при цьому можливі й граматичні завдання).

Багато, щоб учителі молдовської мови володіли хоча б мінімальними знаннями з української мови, що дозволить їм зрозуміти причину деяких типових помилок та знайти засоби їх запобігання. Учні краще зрозуміють значення граматичних термінів, якщо учитель паралельно називатиме ці терміни українською мовою, а також пояснюватиме учням спільне й відмінне і обох мов.

У процесі вивчення молдовської мови учні можуть спиратися на певні знання, навички й уміння, отримані при вивченні української мови.

Важливу роль при вивченні мови набуває виконання на уроках цілої системи комплексних вправ на основі тексту (рідше слів). Але нагромадження кількох текстів на одному уроці зменшує їх інформаційне значення, тому доцільніше використовувати невеликі тексти, обираючи їх за певними критеріями. Отже, тексти мають бути:

- адекватними, доступними, у деяких випадках навіть знайомими учням;
- містити різні форми виучуваних мовних явищ і слугувати відповідним мотиваційним моментом для аналітичної роботи над знаходженням необхідних мовних явищ, з'ясування їх взаємозв'язків з іншими елементами мовної системи. Якщо текст не містить необхідної кількості виучуваних мовних явищ, можна його адаптувати, доповнюючи його необхідною кількістю орфограм тощо.

- забезпечити розуміння тексту учнями (шляхом пояснення, визначення теми, ідеї тощо).

Учні повинні самостійно, (у разі потреби за допомогою вчителя) давати визначення виучуваних мовних явищ або орфографічних правил, що сприятиме кращому розумінню й запам'ятовуванню мовного матеріалу.

Соціокультурна лінія передбачає виконання системи вправ і завдань, направлених на формування національної свідомості учнів, знайомства їх з історичним минулим молдовського народу, рідного краю. Уроки мови дозволяють учням дізнаватися про найвідоміші культурні пам'ятки, життя та діяльність видатних людей молдовського народу, рідного краю, розвивають здатність відчувати й цінити красу рідної мови, сприяють формуванню естетичних смаків учнів, розкриттю характерних рис, притаманних молдовському народові, формуванню духовно розвиненої, творчої, гуманної особистості.

Навчальний предмет «Молдовська мова» покликаний формувати в учнів навички самостійної, усвідомленої роботи, розвивати логічне та критичне мислення, уміння висловлювати свою особисту думку, аргументувати її. Все це вимагає від учителя вміння раціональної та ефективної організації навчального процесу, планування цілей та завдань уроку, уміння оперувати найрізноманітнішими методами й прийомами проведення уроку, забезпеченість необхідними дидактичними матеріалами. Учителеві необхідно чітко усвідомлювати наступне: що треба вивчати, кого потрібно навчати, як навчати. Це забезпечить міцніший зв'язок «учитель-учень».

Для активної мовленнєвої діяльності учнів доцільно надавати перевагу таким текстам, які були б безпосередньо пов'язані з реальним життям учнів, цікавили б їх, допомогли б успішній інтеграції у майбутньому суспільному житті.

Розподіл запропонованих у програмі годин, крім годин передбачених для виконання мовленнєвої лінії, є орієнтовним.

Діяльнісна змістова лінія становить багатомірну систему вироблення найважливіших інтелектуальних умінь і навичок, необхідних для формування загальної культури учнів, їх готовності до пізнавальної і творчої діяльності та саморозвитку.

NOTIȚĂ EXPLICATIVĂ

Programa de limbă moldovenească, pentru clasele cu limba de predare ucraineană, stabilește obiectivele, sarcinile, conținutul și metodele învățării limbii moldovenești.

Obiectivul principal al disciplinei în cauză este formarea competențelor comunicative ale elevilor, asigurată de cunoștințele lingvistice, acumulate prin însușirea structurilor și formelor gramaticale și a relațiilor dintre ele.

Acest obiectiv va fi atins prin realizarea următoarelor sarcini:

- motivarea învățării limbii moldovenești ca mijloc de comunicare între vorbitorii nativi, ca mijloc de cunoaștere a istoriei neamului, ca mijloc de lărgire a cunoștințelor despre lume;

- familiarizarea elevilor cu informații generale despre originea limbii moldovenești, despre limbile cu care se înrudește, despre rolul ei la etapa actuală, la dezvoltarea literaturii, culturii naționale;

- formarea abilităților de a comunica efectiv în spațiul culturii naționale, adică elevii să fie capabili de a susține dialoguri, de a expune o opinie și a o argumenta, a exprima o atitudine;

- stimularea interesului în realizarea unei lecturi expresive, în recepționarea, prin lectură independentă, a informațiilor noi;

- însușirea de către elevi a materiei lingvistice (structuri și forme gramaticale) care servește drept suport pentru formarea competențelor comunicative;

- învățarea limbii standard, utilizată de comunitatea instructivă, limba uzuală, folosită în împrejurări obișnuite, neoficiale, necontînd apartenența dialectală a vorbitorilor;

- cultivarea responsabilității elevilor față de corectitudinea vorbirii orale și scrise;

- formarea deprinderilor de muncă independentă;

- dezvoltarea aptitudinilor și capacităților creative ale elevilor.

Funcția principală a limbii este de a servi ca mijloc de comunicare între conaționali și de integrare în arealul național, căci prin intermediul limbii se realizează legătura între oameni.

În scopul de formare a competențelor comunicative se recurge la modalități oferite de lexic, de morfologie, de sintaxă, de manifestare a deprinderilor de muncă conștientă, de abilitățile necesare pentru a produce comunicări. Formarea competențelor de comunicare ale elevilor este un proces complex și larg.

Structura și conținutul programei

Programa de limbă moldovenească, pentru clasele cu limba ucraineană de predare, este elaborată în concordanță cu cerințele „Standartelor de stat pentru școala de bază ale Ministerului Învățământului, Științei, Tineretului și Sportului din Ucraina.” Ea e structurată în felul următor:

- comunicarea;

- materia lingvistică;

- formarea reprezentărilor socioculturale;

- cerințele față de nivelul de instruire a elevilor.

Conținutul materiei de studiu, preconizat pentru clasele 5-9, este o continuare a cursului de limbă moldovenească din școala primară. Trecerea de la cursul de limbă moldovenească a școlii primare la cursul din școala de bază trebuie să fie efectuat, de către profesori, într-un mod lent pe baza principiului accesibilității, principiului de la cunoscut la necunoscut.

Primul compartiment al programei, comunicarea, preconizează dezvoltarea în fuziune a deprinderilor integratoare : înțelegerea după auz (audierea), vorbirea , citirea, dezvoltarea capacităților de receptare și de exprimare.

Activitățile de comunicare vor porni de la receptare (audierea, citirea textelor de diferite stiluri), apoi vor trece la reproducerea textelor citite anterior (expuneri orale și scrise, selective, succinte), treptat se va ajunge la întocmirea compozițiilor proprii (descrieri, narațiuni, opinii, răspunsuri desfășurate la întrebări, caracterizare de personaj ș.a.). Programa oferă posibilități de formare a abilităților pentru realizarea vorbirii monologate și a celei dialogate (orală și scrisă).

Actul comunicării implică și priceperea de a ști să ascuți. Profesorul trebuie să determine la elevi un tip de ascultare activă. Aceasta presupune ascultarea participativă din partea receptorului, care analizează mesajele primite, stabilește legătura cu informațiile anterioare, identifică concluzii din ceea ce ascultă. Ascultarea activă presupune tehnici de ascultare pentru a îmbunătăți comunicarea. Pentru că ea să se manifeste, e nevoie ca ascultătorul să dețină capacitatea de comunicare, prin care înțelegem disponibilitatea unei persoane de a dori să înțeleagă sensul unui mesaj.

Pentru a se cultiva la elevi ascultarea activă, aceștea vor fi îndrumați pentru ca în timpul recepționării să descopere cuvintele esențiale, să identifice ideile principale, să-și dea seama de atitudinea emitătorului (susține o idee , o combate, explică), să recunoască starea psihică a emitătorului.

O caracteristică a ascultării este de a fi interactivă, adică să existe posibilitatea ca ascultătorul să poată interacționa cu emitătorul: să pună întrebări, să solicite informații. Ascultătorul se va fixa și pe înregistrarea mesajelor nonverbale, încercând să desprindă în ce mod completează, accentuează comunicarea verbală prin gesturi, mimică, intonație.

Vorbirea monologată e un discurs, organizat după anumite criterii ale logicii (coerență, succesiune a ideilor) și ale psihologiei (interes, dispoziție, stare sufletească). Elevii pot elabora discursuri de mai multe tipuri diferențiate prin intenția de comunicare: să povestească un film, o întâmplare, cum își organizează studiul acasă, să descrie strada pe care locuiesc, localitatea, drumul de acasă pînă la școală, să susțină necesitatea de a se angaja într-o excursie ș. a.

La elaborarea dialogurilor, elevilor li se pun sarcini clare, înțelese: tema, cuvinte și expresii de reper, formule de început, de încheiere, numărul concret de replici.

În clasele 5-6 se întocmesc dialoguri „simple”. Pe parcursul anilor ele „se complică” pînă la realizarea de interviuri, discuții la mese rotunde.

Însușirea materiei lingvistice se va realiza pe baza unei sinteze dintre abordarea tradițională, formală și abordarea funcțională (practică) a gramaticii.

Prima prevede însușirea limbii prin asimilarea unui set de reguli care descriu toate formele gramaticale și posibilele relații dintre ele, pe când abordarea funcțională examinează în ce măsură o anumită formă sau structură gramaticală este adecvată pentru transmiterea unui mesaj într-un context. Profesorul va utiliza tehnici și metode care vor ține de ambele abordări menționate, fără a face abuz de probleme de gramatică, fără a opera strict cu termeni gramaticali pur științifici, evitând teoria multă, dând preponderență utilizării corecte a structurilor gramaticale la întocmirea comunicărilor orale și scrise.

Didactica modernă pledează pentru abordarea funcțională (practică) a gramaticii care pornește de la faptul că limba este , în primul rând , un sistem de comunicare, iar gramatica e un mijloc ce oferă posibilitatea de a descoperi cum funcționează acest sistem pentru a permite vorbitorilor și celor care scriu să producă mesaje.

Un aspect însemnat al însușirii limbii este studierea vocabularului. Din acest punct de vedere profesorul trebuie să țină cont de două direcții: îmbogățirea vocabularului (aspectul cantitativ) și precizarea sensurilor (aspectul calitativ), pentru ca mesajele să fie mai bogate, coerente, clare și corecte.

Didactica modernă nu recomandă a recurge la traducerea interlinguală, ca o practică obișnuită. Doar în anumite situații se apelează la traducere, mai cu seamă în cazul cuvintelor abstracte și ale expresiilor idiomatice. Odată ce cuvintele au fost însușite, ele trebuie integrate în contexte noi. În acest fel are loc trecerea din stadiul pasiv la stadiul activ. Pentru ca elevul să recepționeze sensul cuvintelor, al locuțiunilor și expresiilor, profesorul poate utiliza variate procedee, în funcție de vârsta elevilor, de natura materialului lingvistic (mai ușor, mai greu): procedee ostensibile – demonstrarea de obiecte, acțiuni, gesturi; procedee figurative – demonstrarea imaginilor, tablourilor; procedee contextuale – definiție, substituie prin utilizarea cuvintelor pe care elevii le cunosc deja; procedee diferențiale – traducerea cuvintelor și a expresiilor noi.

Pentru a consolida elementele de vocabular însușite se pot folosi diverse tipuri de activități ca formularea de întrebări (de către profesor sau elev) în care vor fi introduse noile cuvinte, jocuri de vocabular, scriere de enunțuri în care să fie indicate cuvintele propuse de profesor, elaborarea unor texte scrise pe o temă indicată (se pot propune și sarcini gramaticale) pe baza câtorva cuvinte de sprijin.

E potrivit ca profesorul de limbă moldovenească să aibă cunoștințe, chiar și minime, de limbă ucraineană, pentru că va înțelege măsura în care se produc în limbajul elevilor fenomenele de transfer și de interferență. Va ști de ce elevii comit același tip de greșeli și va căuta metodele adecvate pentru a le rezolva. Elevul va înțelege mai ușor semnificația termenilor gramaticali, când învățătorul va indica echivalentul în limba ucraineană. Profesorul poate interveni printr-o gamă de exerciții, prin construcția unor situații de comunicare menite să-i determine pe elevi să integreze în mesaje aceste forme, va evidenția asemănările și deosebirile dintre cele două limbi.

În actul de învățare elevii se pot sprijini pe competențe dobândite la studierea limbii ucrainene, pot folosi unele priceperi și deprinderi din învățarea limbii ucrainene la construcția enunțurilor în limba moldovenească.

Un rol fundamental în însușirea limbii, a exprimării corecte revine asimilării materiei, conținutului lingvistic. Acest lucru se realizează prin efectuarea permanentă a exercițiilor gramaticale. Rolul lor formativ e indiscutabil, dar aceasta nu înseamnă că a le aglomera într-o lecție ridică valoarea lor, căci supraîncărcarea elevilor printr-o singură modalitate de lucru are efect contrar. Materialul lingvistic cu care se lucrează este textul de dimensiuni mici și rareori cuvântul.

La selectarea textului, profesorul trebuie să se țină de niște criterii.

- să aleagă un text adecvat, corespunzător din mai multe puncte de vedere. să fie accesibil elevilor, în acest scop, poate fi cunoscut elevilor. Textul trebuie să conțină fenomenul de limbă ce urmează a fi abordat în ipostaze diferite (de exemplu: subiectul să nu fie numai la începutul propoziției). Dacă textul ales nu conține în număr suficient faptul de limbă vizat, este posibil ca acesta să fie modificat, în sensul adăugării a noi fapte de limbă;

- să asigure înțelegerea textului de către elevi (prin explicare, prin relevarea mesajului).

Elevii trebuie să participe ei înșiși la elaborarea definiției gramaticale (fără de care ar fi imposibilă însușirea materiei de studiu) sau a regulii ortografice. Pe baza materialului lingvistic cunoscut, elevii vor fi conduși spre a elabora definiția. Dacă participarea elevilor la interpretarea materialului lingvistic a fost reală și

rațională, ei vor fi capabili să elaboreze definiția, iar o definiție la a cărei formulare au contribuit efectiv va fi mai ușor reținută și mai operațională.

Activitățile preconizate pentru învățarea limbii, pentru studierea materiei lingvistice, tematica orientată spre formarea reprezentărilor socioculturale ale elevilor vor exercita o influență puternică asupra procesului de creare a conștiinței naționale a elevilor, căci ele au menirea de a le descoperi pagini din trecutul istoric al poporului moldovenesc, din trecutul localității în care trăiesc. Orele de limbă le va oferi posibilitatea de a veni în contact cu marile valori culturale-datini, obiceiuri, tradiții, port, meșteșugărit, de a-i familiariza cu activitatea unor personalități notorii ale plaiului natal și contribuția acestora la propășirea neamului. Astfel li se va trezi elevilor dragoste, mândrie și admirație față de popor, li se va dezvolta capacitatea de a simți și a savura frumusețea graiului, de a prețui înțelepciunea vorbei populare, ce se conține în expresiile frazeologice, în proverbe, snoave și în limba făurită de scriitori. Orele de limbă moldovenească vor modela gustul estetic al elevilor, le vor perfecționa înțelegerea de bine și frumos, vor scoate în evidență trăsăturile general-umane ale neamului moldovenesc, le va demonstra elevilor un model de morală sănătoasă.

Realizarea conținutului de programă, a cerințelor înaintate de ea, vor forma elevilor deprinderi de muncă independentă, conștientă, le va dezvolta gândirea logică, gândirea critică, îi va învăța să ia atitudini, să-și creeze o poziție.

Toate acestea solicită de la profesor organizarea rațională și efectivă a procesului instructiv, trasarea obiectivelor operaționale, iscusința de a opera cu cele mai variate tehnici și metode, asigurarea cu diverse mijloace didactice. Profesorul trebuie să cunoască bine : ce se învață, pe cei ce învață, cum îi învață. Aceasta îl va apropia, în mai mare măsură de elevi, de vârsta lor, de situațiile reale de comunicare, de cerințele integrării elevilor în societate.

Repartizarea propusă a orelor e orientativă. Profesorii pot efectua unele schimbări, fără a micșora numărul de ore rezervat comunicării.

Ultimul compartiment, cel ce prevede cerințele față de nivelul de pregătire a elevilor, enumeră priceperile, deprinderile pe care trebuie să le manifeste elevii în procesul studiului. Existența acestor cerințe au menirea de a avansa nivelul de însușire a cunoștințelor, de perfecționare a abilităților elevilor.

Clasa a 5-a
(70 de ore, 2 ore pe săptămână; disponibile – 8 ore)

I. COMUNICAREA
(16 ore + 4 de ore disponibile)

Ore	Conținutul materiei de studiu	Cerințele de stat față de nivelul pregătirii generale a elevilor
3	<p style="text-align: center;">Noțiuni despre comunicare</p> <p>Noțiuni generale despre comunicare. Tipurile de comunicare: audiere, citire, vorbire, scriere; Adresatul (receptorul), adresantul (emițătorul); vorbirea monologată și dialogată, orală și scrisă (forme). Cerințele față de o comunicare: mesaj, coerență, consecutivitate, precizie, expresivitate, corectitudine.</p> <p>Textul. Tema și ideea principală. Alineatele. Mijloacele lingvistice de legătură între propoziții (conjunțiile, cuvintele conjunctive). Planul simplu al textului. Titlul.</p> <p>Tipurile comunicării: Narațiunea (povestirea), descrierea, raționamentul.</p> <p>Stilurile limbii. Noțiuni generale (aprofundare).</p>	<p>Elevul /eleva:</p> <ul style="list-style-type: none"> - face deosebire între limbă și comunicare; - face cunoștință cu tipurile de comunicare, formele ei; - se orientează în circumstanțele de comunicare; - conștientizează faptul că o comunicare se subordonează anumitor circumstanțe; - respectă cerințele generale față de o comunicare. <ul style="list-style-type: none"> - identifică tema și ideea textului; - observă coerența, consecutivitatea logică a textului, claritatea propozițiilor; - se familiarizează cu mijloace gramaticale de legătură între propoziții; - alcătuiește planul simplu și compus al textelor cunoscute; - alege titlul potrivit unor texte; - analizează textul: identifică tema, ideea, alineatele. <ul style="list-style-type: none"> - identifică în textele propuse de profesor elemente ale descrierii, narațiunii, raționamentului; - întocmește microtexte, folosind descrierea, narațiunea; <ul style="list-style-type: none"> - recunoaște particularitățile de stil a textelor propuse;
3	<p style="text-align: center;">Audierea</p> <p>Audierea textelor diverse ca stil, tip, gen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - identifică tema, ideea principală; - răspunde la întrebări; - găsește un alt titlu textului

	<p>Audierea unui text ce zugrăvește istoria plaiului natal.</p> <p>Audierea unei povești populare cu temă etico-morală.</p> <p>Audierea versurilor despre baștină;</p> <p>Audierea, discutarea și interpretarea unui text despre mamă.</p> <p>Audierea unei scrisori, a unei personalități notorii (M. Eminescu, I. Creangă).</p>	<p>audiat;</p> <ul style="list-style-type: none"> - întocmește planul simplu; - compară textele de diferite stiluri. <ul style="list-style-type: none"> - răspunde la întrebări; - explică sensul unor cuvinte, exerciții; - expune selectiv; <ul style="list-style-type: none"> - exprimă opinia despre faptele din poveste; - caracterizează personajul central; - memorizează unele expresii din limba populară. <ul style="list-style-type: none"> - distinge ideea principală; - exprimă sentimentele și emoțiile trezite de poezie; - memorează cuvinte noi; <ul style="list-style-type: none"> - răspunde la întrebări; - pune întrebări; - formulează ideile textului; <ul style="list-style-type: none"> - manifestă interes de a asculta; - identifică părțile componente ale scrisorii, adresantul și adresatul; - expune mesajul scrisorii.
3	<p style="text-align: center;">Citirea</p> <p>Trezirea interesului de lectură suplimentară. Familiarizarea cu felurile de citire: cu voce și în gând. Selectarea cuvintelor necunoscute; lucrul cu dicționarul explicativ școlar; îmbogățirea vocabularului elevilor; Identificarea temei și a ideii principale în textul citit, înțelegerea mesajului; selectarea cuvintelor-cheie; împărțirea textului în fragmente.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - respectă normele igienice în timpul lecturii; - citește texte de diferite stiluri și specii conform normelor ortoepice și intonaționale; - permanent cizează tehnica citirii cu voce și în gând; - recunoaște stilul și tipul mijloacelor de expunere (descriere, narațiune); - selectează cuvintele și expresiile necunoscute;

	<p>Alcătuirea planului simplu. Explicarea titlului. Prognozarea conținutului pe baza titlului. Caracterizarea unor acțiuni ale personajelor.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - află independent, după dicționar, sensul unor cuvinte; - înțelege și reține conținutul în desfășurarea logică a acțiunilor; - alcătuiește planul simplu al textului; - învață să prognozeze conținutul, să caracterizeze acțiunile, faptele personajelor; - își imaginează clar cele citite; - expune conținutul după planul alcătuit;
3	<p style="text-align: center;">Vorbirea</p> <p>Dialogul. Interpretarea unui dialog dintr-un text cunoscut. Plasarea replicilor într-un dialog incomplet, propus. Dezvoltarea replicilor într-un dialog din propoziții simple (cu ajutorul profesorului , apoi independent). Structurarea unui dialog, folosind cuvintele de reper propuse. Structurarea unui dialog cu începutul dat. Structurarea unui dialog, reieșind din situația de comunicare creată de profesor. Expunere amănunțită a textelor de diferite stiluri, tipuri și specii.</p> <p>Întocmirea mesajului-raționament despre o întâmplare, o faptă (din viață), după imaginile propuse, cuvinte de reper.</p> <p>Descrierea unui animal, obiect personal.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - interpretează rolul unui participant la dialog, dintr-un text literar; - plasează replicile care lipsesc în dialogul incomplet, abordând tema dată; - folosește replici de susținere, de stimulare în realizarea dialogului; - știe să reacționeze în situații incomode; - confirmă ori infirmă, întreabă, concretizează informațiile; - inițiază un dialog; - respectă normele etice, normele ce țin de comunicare civilizată (atent, amabil, respectuos) dispus spre conversație; - alcătuiește mesaje conform sarcinii propuse; abordând tema propusă, exprimând o anumită idee (propusă); - denotă priceperii în formularea propozițiilor, legătura lor logică și gramaticală; - structurează microtext-descriere de înfățișare a animalului, a unui obiect bine cunoscut;

3	<p style="text-align: center;">Scrierea</p> <p>Scrierea expunerilor, după un plan simplu, ale textelor de stil artistic, de mici proporții, ce conțin elemente de descrieri ale obiectelor, animalelor. Compoziții (compuneri) după un plan propus sau fără plan.</p> <p>Compunere-raționament pe baza experienței proprii.</p> <p>Compunere narativă despre un caz din viață.</p> <p>Compunere-descriere despre un animal, descrierea unui obiect.</p> <p>Scrisoarea particulară. Adresa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - alcătuiește planul simplu; - aplică la scriere sistema grafică, normele ortografice; - întocmește texte care abordează tema propusă, exprimă ideea principală; - redactează textul; - utilizează dicționarul. <ul style="list-style-type: none"> - structurează texte, compuneri de toate tipurile, subordonând conținutul temei și ideii propuse; - utilizează priceperi de realizare a legăturilor gramaticale între propoziții; - aranjează propozițiile în ordine logico- semantică; - aplică cunoștințele acumulate și la alte discipline școlare; <ul style="list-style-type: none"> - întocmește scrisoarea particulară cu integrarea descrierilor de acțiune, impresii; - folosește formele de început și de încheiere ale scrisorii; - scrie corect adresa pe plic;
1	<p style="text-align: center;">Traducerea</p> <p>Traducerea din limba ucraineană în limba moldovenească a expresiilor, cuvintelor, a unor mici texte de diferite stiluri.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - traduce din limba ucraineană cuvinte, expresii, propoziții, mici texte, folosind dicționarul.

LINIA LINGVISTICĂ
(42 de ore + 4 ore disponibile)

Ore	Conținutul materiei de studiu	Cerințele de stat față de nivelul pregătirii generale a elevilor
1	<p style="text-align: center;">Întroducere</p> <p>Limba – factor important de comunicare și de cunoaștere.</p>	<p>Elevul / eleva:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● conștientizează că semnul principal al unei națiuni este limba; că pentru a comunica cu conaționalii e nevoie de a cunoaște limba literară; că omul civilizată e un bun cunoscător al

12	<p style="text-align: center;">Noțiuni generale despre sintaxă și punctuație</p> <p>Cuvîntul. Îmbinarea de cuvinte. Propoziția. Temelia gramaticală. Tipurile proporțiilor după scopul comunicării.</p> <p>Propozițiile exclamative. Semnele de punctuație de la sfîrșitul propoziției. Părțile principale ale propoziției.</p> <p>Părțile secundare: atributul, complementul direct și indirect, circumstanțial. Propoziția cu părți omogene. Semnele de punctuație.</p> <p>Propoziția cu adresări. Fraza. Fraza cu vorbire directă. Dialogul.</p>	<p>limbii;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● alcătuieste îmbinări; deosebeste propozițiile nedezvoltate de îmbinări; alcătuieste propoziții dezvoltate; ● identifică părțile de propoziție; simplifică propozițiile dezvoltate; ● transformă propozițiile nedezvoltate în dezvoltate; ● observă topica directă a propozițiilor; ● întocmește dialoguri, folosind diferite tipuri de propoziții după scopul comunicării, propoziții cu adresări, cu părți omogene; ● posedă priceperi de folosire a semnelor de punctuație în propoziții și fraze (la scris); ● este dispus să converseze, să dialogheze, să-și expună cunoștințele, opinia;
<p>Relații interdisciplinare: propoziții interogative, exclamative (imperative) în opere artistice (literatura).</p>		
11	<p style="text-align: center;">Lexicul și frazeologia</p> <p>Cuvîntul. Semnul lexical. Sensul direct și cel figurat al cuvintelor.</p> <p>Cuvinte monosemantice și polisemantice. Familiarizarea cu dicționarul explicativ, cu dicționare bilingve.</p> <p>Sinonime . Antonime. Omonime. Arhaisme. Neologisme. Cuvinte împrumutate. Frazeologismele.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● posedă cunoștințele generale despre sensul lexical al cuvîntului, despre sensul direct și cel figurat; ● explică sensul cuvintelor prin sinonime, antonime; ● întocmește microtexte folosind în exprimare sinonime totale, aproximative (descrieri, caracterizări); ● utilizează dicționarul bilingv pentru traducerea dintr-o limbă în alta; ● asimilează sensul frazeologismelor de origine populară; ● folosește frazeologismele asimilate în formularea propozițiilor, frazelor; ● explică originea unor frazeologisme.

	Relații interdisciplinare: comparația, sinonimele, antonimele – caracteristici ale folclorului (literatura).	
8	<p>Fonetica și grafia. Ortoepie. Ortografie.</p> <p>Sunetele vorbirii. Vocalele și semivocalele. Diftongii. Triftongii. Consoanele sonore și surde. Sunetele și literele. Distincția dintre sunet și literă, dintre pronunțare și scriere. Grupurile de litere <i>ia, ea, ia, chi, che, ghi, ghe, ge, gi, ce, ci</i> și sunetele corespunzătoare. Alfabetul. Hiatul. Împărțirea cuvintelor în silabe. Trecerea cuvintelor dintr-un rînd în altul.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● conștientizează ce studiază fonetica, ortografia, ortoepia; ● recunoaște vocalele, semivocalele, consoanele sonore și surde; ● rostește corect diftongii și triftongii, grupurile de litere <i>ce, ci, ge, gi, ghe, ghi</i>, pricepe cu ce sunet echivalează aceste grupuri; ● diferențiază noțiunile de sunet și literă; ● evidențiază silaba accentuată; ● posedă regulile de împărțire a cuvintelor în silabe, de trecere dintr-un rînd în altul, aplică regulile de scriere corectă;
	Relații interdisciplinare: sunet, înregistrarea sunetelor (muzica), rima (literatura).	
8	<p>Structura cuvîntului. Compunerea</p> <p>Desinența cuvîntului . Tema cuvîntului. Rădăcina, sufixul, prefixul. Cuvîntul de bază; familia de cuvinte (cuvintele înrudite). Cuvinte derivate. Alternanța sunetelor din rădăcina cuvîntului: <i>o –oa, a-e, a-ă, d-z.</i> Reactualizarea cunoștințelor despre scrierea corectă a prefixelor <i>îm-, în-, com-, con-, dez-, răz-</i>. Cuvintele compuse. Cratima în cuvintele compuse.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● marchează prin semne convenționale părțile componente ale cuvîntului (desinență, temă, rădăcină, sufix, prefix); ● formează familiile de cuvinte de la cuvîntul de bază; ● găsește cuvinte care au aceleași sufixe, aceleași prefixe; ● cunoaște și aplică regulile de ortografie a prefixelor și a cuvintelor compuse; ● recunoaște alternanța vocalică și consonantică a sunetelor în rădăcina cuvîntului;
1	Repetarea materiei la sfîrșit de an	

LINIA SOCIOCULTURALĂ

Tematica textelor	Temele orientative ale mesagelor orale și scrise ale elevilor.
Limba moldovenească – limba națională a poporului moldovenesc din Moldova și a minorității etnice de moldoveni din Ucraina. Moldova – patria noastră istorică. Imnul de stat al Moldovei. Stema. Drapelul.	De unde vine denumirea de „Moldova”? Ce simbolizează drapelul și stema Moldovei. Limba moldovenească – limba națională a minorității naționale de moldoveni din Ucraina.
Plaiul natal. Informații istorice despre satul natal. Strada noastră.	Satul meu natal. De unde începe Patria?
Școala. Instruirea. Învățătorul. Atitudinea față de carte.	„Învață de mititel – că-ți va fi mai ușurel”. De ce există sărbătoarea „Ziua învățătorului” ? Cartea – izvorul cunoștințelor.
Familia. Rudele și relațiile dintre rude. Tradițiile într-o familie de moldoveni. Ziua mamei.	Familia mea. Ziua mamei – sărbătoarea tuturor.
Legende despre înființarea Moldovei. Legende despre Ștefan cel Mare.	Dragoș – primul domnitor al Moldovei. Ștefan cel Mare – cel mai viteaz domnitor al Moldovei.
Mari înaintași ai culturii moldovenești – Dimitrie Cantemir, Mihai Eminescu, Ion Creangă, Vasile Alecsandri.	Vasile Alecsandri – cântăreț al naturii. M. Eminescu – cel mai mare poet al neamului.
Nistrul – cel mai mare râu al Moldovei.	Râul plaului meu.
Denumirile lunilor (moderne și populare) Codrii – mândria Moldovei. Ocrotirea naturii	Nu scuipa în fântâna din care beai apă.
Simbolurile populare moldovenești, codrul, frunza verde, vița-de-vie, busuiocul, gutuia. Prosopul. Ornamentul.	Care simboluri populare moldovenești vă sînt cunoscute? Ce simboluri populare au ucrainenii? Ce simbolizează prosopul?
Pîinea și sarea – simbol al ospitalității poporului moldovenesc. Atitudinea față de pîine și față de munca plugarului.	Drumul pîinii de la pămînt pînă pe masa omului. De ce sărutăm pîinea?
Meșteșugurile populare. Olăritul. Dogăritul. Lemnăritul. Țesutul. Brodatul. Croșetatul. Hămurăritul.	Am văzut la bunica. Lada bunicii. Ce mi-a povestit bunelul.
Arta populară. Cîntecul – oglinda vieții	Rolul cîntecului în viața poporului. Cîntecul

poporului. Sîrba și hora. De unde au venit ele?	popular de azi.
Sărbătorile din Moldova și din Ucraina. 24 august – Ziua Independenței Ucrainei. 27 august – Ziua Independenței Moldovei. Sărbătorile populare; Crăciunul, Sfîntul Vasile, Învierea.	Ziua Independenței – sărbătoare de Stat. Cum sărbătorim Crăciunul în familia noastră. Ce înseamnă sărbătoarea Învierii?
Munca omului. Profesii interesante.	Ce aș vrea să fiu în viitor? Munca îl înalță pe om.
Cultura comunicării. Relații între mături și copii, între semeni. Particularități ale etichetei populare moldovenești.	Stimează-te pe tine însuși și vei fi stimat. De ce trebuie să fii amabil?
Sportul și sănătatea. A fi sănătos înseamnă a fi civilizată.	Cum ai grijă de sănătatea ta? E nevoie de gimnastica de dimineață?

Repartizarea orientativă a orelor:

comunicarea – 16 ore + 4 ore disponibile;
 limba – 42 ore+ 4 ore disponibile;
 lucrări de control – 4 ore

Clasa a 6-a

(70 de ore, 2 ore pe săptămână; disponibile – 8 ore)

LINIA COMUNICATIVĂ

(16 ore + 4 ore disponibile)

Ore	Conținutul materiei de studiu	Cerințele de stat față de nivelul pregătirii generale a elevilor
3	<p>Actualizarea cunoștințelor despre comunicare și tipurile comunicării.</p> <p>Situațiile de comunicare.</p> <p>Circumstanțele comunicării.</p> <p>Normele comunicării.</p> <p>Actualizarea cunoștințelor despre text.</p> <p>Structura textului. Selectarea informațiilor, sistematizarea lor pentru întocmirea unei compuneri.</p> <p>Structura limbii (repetare).</p>	<p>Elevul / eleva:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● se adaptează circumstanțelor comunicării; ● recunoaște toate tipurile , formele comunicării; ● utilizează mijloacele lingvistice și nonlingvistice în realizarea comunicării; ● răspunde la întrebări; ● selectează independent informații , din diferite izvoare, le sistematizează pentru a întocmi o comunicare; ● alcătuiește planul comunicării (în stil științific); ● recunoaște particularitățile de stil;
3	<p>Audiere (ascultare – înțelegere)</p> <p>Selectarea momentelor-cheie dintr-un text audiat.</p> <p>Alcătuirea planului simplu, compus al unui text audiat.</p> <p>Formularea întrebărilor asupra textului audiat.</p> <p>Prelungirea textului audiat.</p> <p>Expunerea amănunțită a textului audiat.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ascultă atent textul, recepționează și reține conținutul; ● expune selectiv textul audiat; ● alcătuiește planul compus al textului audiat; ● depistează ideea principală a textului audiat; ● formulează întrebări asupra conținutului textului; ● își dezvoltă imaginația; ● expune amănunțit textul audiat.

3	<p style="text-align: center;">Citire</p> <p>Formarea interesului pentru lectură. Citirea cognitivă cu voce și în gând. Înbogățirea vocabularului: Perfecționarea tehnicii citirii. Răspunsuri la întrebările referitor la conținutul textului citit. Interpretarea textului. Împărțirea textului în fragmente. Alcătuirea planului simplu și compus. Expunerea impresiilor, atitudinilor.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● denotă interes pentru lectură; ● citește expresiv, conform cerințelor; ● îmbogățește vocabularul, limbajul activ; ● folosește diferite tipuri de dicționare; ● răspunde corect, argumentat la întrebări; ● împarte textul în fragmente și le întitulează; ● alcătuiește planul simplu și compus; ● caracterizează personajele, exprimându-și atitudinea; ● expune selectiv, succint unele momente ale textului;
4	<p style="text-align: center;">Vorbirea</p> <p>Interpretarea unui dialog dintr-un text. Refacerea unui dialog cu replici deformate. Structurarea unui dialog cu începutul dat. Structurarea unui dialog, reieșind din experiența de viață a elevilor. Răspunsuri desfășurate la întrebări.</p> <p>Expunerea amănunțită după un tablou. Compunere orală, descrierea naturi, după observările personale.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● interpretează dialogul cunoscut dintr-un text; ● pricepe să refacă replicile deformate dintr-un dialog propus de profesor; ● structurează un dialog, reieșind din situații cunoscute („În drum spre școală”, „În drum spre casă”); ● răspunde desfășurat și argumentat la întrebări; ● exprimă opinii, atitudini față de faptele săvârșite; ● întocmește microtexte – descrieri după tablou, descriere de natură (pe baza de observări proprii);
3	<p style="text-align: center;">Scierea</p> <p>Scierea expunerii unui text artistic, după un plan compus. Compunere – descriere de natură după propriile observări, impresii. Compunere – descriere de interior. Compunere narativă după un tablou</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● e predispus spre a-și forma priceperi de întocmire a textului-expunere, textului -compunere; ● selectează, sistematizează independent materiale utile pentru întocmirea compunerii; ● selectează mijloace lingvistice în corespundere cu tema, ideea principală, stilul și tipul compunerii; ● întocmește comunicări ce țin de stilul oficial;

	tematic. Acte oficiale. Planul de lucru. Anunțul.	

LINIA LINGVISTICĂ
(42 de ore + 4 ore disponibile)

Ore	Conținutul materiei de studiu	Cerințele de stat față de nivelul pregătirii generale a elevilor
1	Introducere Bogăția și frumusețea limbii moldovenești.	Elevul / eleva: cunoaște mijloacele artistice, procedeele plastice ale limbajului artistic.
6	Morfologia Articolul. Articolul substantival (hotărît și nehotărît). Declinarea articolului substantival. Articolul posesiv. Acordul lui cu substantivul, pronumele. Articolul adjectival. Acordul articolului adjectival cu cuvîntul ce-l însoțește.	<ul style="list-style-type: none"> ● cunoaște articolele substantivale, hotărîte și nehotărîte; ● atașează substantivelor articole hotărîte și nehotărîte; ● schimbă după cazuri articolele hotărîte și nehotărîte; ● acordă corect articolele adjectivale și posesive cu substantivul (și alte nume) ● utilizează corect toate tipurile de articole în enunțurile alcătuite;
	Relații interdisciplinare: cuvinte însoțite de articole substantivale, adjectivale, posesive în opere artistice (literatura).	
9	Substantivul Substantive comune și proprii. Ortografia substantivelor proprii. Trăsăturile morfologice ale substantivului. Genul substantivelor. Substantive epicene. Numărul substantivelor. Cazurile substantivelor. Funcția sintactică a substantivelor. Declinarea substantivelor cu articolul nehotărît. Declinarea substantivelor cu articolul hotărît. Declinarea substantivelor proprii substantive -sinonime.	<ul style="list-style-type: none"> ● identifică substantivele; ● cunoaște trăsăturile morfologice ale substantivului; ● determină funcția sintactică a substantivelor; ● posedă priceperi și deprinderi de schimbare a substantivelor după număr și caz; ● alcătuește forma hotărîtă și nehotărîtă a substantivului; ● utilizează regulile de ortografie a substantivelor proprii. ● descoperă greșeli și le rectifică; ● alcătuește forme diminutive ale unor substantive; ● găsește sinonime totale sau aproximative unor substantive des utilizate;

	Relații interdisciplinare: folosirea majusculei în cuvintele- denumiri (istoria, geografia);	
10	<p style="text-align: center;">Adjectivul</p> <p>Adjectivul – parte de vorbire. Trăsăturile morfologice ale adjectivului. Acordul adjectivului cu substantivul. Formarea adjectivelor. Ortografia adjectivelor. Gradele de comparație ale adjectivelor. Funcțiile sintactice ale adjectivului. Analiza morfologică și sintactică a adjectivului.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • cunoaște trăsăturile morfologice ale adjectivului; funcțiile lui sintactice, procedeele de formare a adjectivelor; felurile adjectivelor, gradele de comparație ale adjectivelor, regulile ortografice învățate; <ul style="list-style-type: none"> • descoperă în texte adjectivele; • folosește în vorbire, corect și logic, adjectivele, adjectivele-sinonime; determină tipul adjectivelor, funcția lor sinactică; • formează gradele de comparație ale adjectivelor; • analizează morfologic și sintactic adjectivele; • conștientizează funcția stilistică a adjectivelor.
	Relații interdisciplinare: folosirea adjectivelor la descrierea obiectelor, animalelor, evenimentelor (istoria, literatura, biologia, geografia); epitetul și comparația (literatura).	
14	<p style="text-align: center;">Pronumele</p> <p>Pronumele ca parte de vorbire. Tipurile pronumelor. Pronumele personale. Declinarea lor. Ortografia pronumelor ce însoțesc alte cuvinte. Pronumele de politețe. Pronumele reflexive. Ortografia pronumelor reflexive. Pronumele posesive. Pronumele demonstrative. Pronumele nehotărâte. Ortografia lor.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • recunoaște pronumele și trăsăturile morfologice; • posedă priceperi de scriere corectă a pronumelor personale și reflexive alte părți de vorbire a pronumelor de formă compusă; • folosește corect în enunțuri (scrise și orale) diferite tipuri de pronume; • descoperă greșelile și le corectează; • utilizează corect în adresări pronumele; • folosește în enunțurile orale pronumele demonstrative;
	Relații interdisciplinare: pronumele în opere literare: proză, poezie (literatura).	
2	Repetare la sfârșit de an.	

LINIA SOCIOCULTURALĂ

Tematica textelor	Temele orientative ale mesagelor orale și scrise ale elevilor
Ucraina – stat suveran. Simbolurile de Stat ale Ucrainei. Moldova – stat suveran. Simbolurile de Stat ale Moldovei.	Eu trăiesc în Ucraina. Patria noastră istorică – Moldova.
Înțelepciunea limbii populare (povești, proverbe, zicători, ghicitori, cântece).	De ce îmi plac poveștile? De ce se spune că cântecul popular e sufletul poporului?
Istoria neamului. Însemnătatea ei pentru contemporani.	Domnitorul Ștefan cel Mare.
Neamul. Arborele genealogic. Relațiile în familie. Casa părintească. Sărbătorile casei. Tradițiile familiale (botez-încreștinare);	Cine e străbunelul meu? Casa în care trăiesc eu. Tradițiile familiei noastre.
Vestimentația națională moldovenească (în comparație cu cea ucraineană). Ornamentele. Simbolurile.	Cum se îmbrăcau cândva fetele?
Tu între oameni. Eticheta, etica (normele de comportament).	„Nimic nu costă atât de ieftin și nu se prețuiește atât de scump ca amabilitatea ”. Ce înseamnă o comportare „reținută” și una „liberă”?
Valorile general-umane.	Bine faci – bine petreci. Adevărul biruie minciuna.
Cărțile – izvor de înțelepciune.	Ocroțiți cartea! Biblioteca școlii și biblioteca personală. Va substitui internetul biblioteca?
Problemele vieții școlare. Corelațiile învățător- elev, elev-colegi de clasă. Tovărășia și prietenia.	Tovarășul meu de școală. La școală nu mi-i trist! Învățătorul întotdeauna are dreptate?
Pâinea în viața omului.	„Nu arunca pâinea: ea e sfântă”. Poți împărți bucățița ta de pâine?
Lumea vegetală și animală a plaiului nostru. Locuri pitorești în diferite anotimpuri. Copaci-simboluri(stejarul, nukul, teiul). Busuiocul.	Anotimpul meu preferat. O dimineață de iarnă. Rîul înghețat. Dansul fulgilor de nea. Primele flori de primăvară. Busuiocul - floarea neamului meu.

Repartizarea orientativă a orelor:
comunicarea – 16 ore + 4 ore disponibile;

limba – 42 ore+ 4 ore disponibile;

lucrări de control – 4 ore

Clasa a 7-a

(70 de ore, 2 ore pe săptămână; disponibile – 8 ore)

LINIA COMUNICATIVĂ

(16 ore + 4 ore disponibile)

Ore	Conținutul materiei de studiu	Cerințele de stat față de nivelul pregătirii generale a elevilor
3	Cunoștințe despre comunicare. Repetarea celor învățate anterior despre texte și despre stilurile limbii. Planul desfășurat al textului. Stilul publicistic.	Elevul / eleva: <ul style="list-style-type: none"> ● identifică stilul oricărui text propus; ● recunoaște stilul publicistic și mijloacele de limbă caracteristice; ● sesizează mijloacele gramaticale de legătură în fraze; ● utilizează cunoștințele despre text: structura textului, abordarea temei, exprimarea ideii, în producerea mesajelor.
3	Audierea Audierea unui text publicistic. Audierea unui text narativ (cu subiect) Audierea unui text artistic, cu scopul de a selecta diferite tipuri de descriere.	<ul style="list-style-type: none"> ● manifestă comportament adecvat în timpul audierii; ● explică sensul unor cuvinte și expresii; ● expune unele momente (selectiv) ale textului; ● identifică ideea principală; ● recunoaște elementele specifice stilului publicistic; ● transformă titlul; ● utilizează cunoștințele despre stilurile limbii și recunoaște stilul textului audiat; ● selectează momentele-cheie ale textului; ● identifică intriga, punctul culminant al subiectului; ● caracterizează personajul central; ● însușește cuvinte și expresii noi; ● expune selectiv; ● confirmă sau infirmă o afirmație; ● recepționează cele audiate; ● selectează episoadele propuse; ● aplică cunoștințele despre tipurile descrierii; ● expune, în scris, descrierea de

	Audierea unui text publicistic.	<p>natură, descrierea de înfățișare a omului, după textul audiat;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● identifică tema și ideea principală a textului; ● explică cuvinte și expresii noi; ● înscrie totalitatea ideilor sugerate de text;
4	<p style="text-align: center;">Vorbirea</p> <p>Dialogul. Structurarea unui dialog, pe baza unui text narativ. Interpretarea (pe roluri) a dialogului produs. Alcătuirea dialogurilor pe o temă propusă. Alcătuirea unui dialog prin analogie cu unul dat.</p> <p>Expunerea rezumativă și selectivă a unor texte narative cu momente de descriere de natură, de înfățișare a omului (portret).</p> <p>Expunerea celor citite cu expansiunea narațiunii ori a descrierii.</p> <p>Expunerea impresiilor proprii în urma lecturii independente, în urma emisiunilor televizate ori radiofonice; Elaborarea comunicărilor monologate, aplicînd cunoștințele asimilate despre tipuri, stiluri ale comunicărilor, despre oamenii apropiați, personalități, despre fapte, întâmplări deosebite.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● structurează un dialog pe baza unui text, citit ori audiat, narativ; ● respectă normele etice în susținerea unui dialog; ● respectă normele lingvistice, gramaticale, intonaționale în susținerea unui dialog; ● utilizează formele de adresare, de inițiere a unui dialog, de încheiere; ● se orientează în situația creată de profesor pentru a produce dialogul la tema propusă sau prin analogie cu cel dat. <ul style="list-style-type: none"> ● denotă priceperi de a asculta și de a selecta momentele cerute; ● aplică cunoștințele despre descriere; ● expune (oral, în scris) rezumativ episoadele selectate; ● dezvoltă imaginația, ficțiunea; ● modulează vocea, conform mesajului transmis; <ul style="list-style-type: none"> ● exprimă opinii, ia atitudini față de cele zugrăvite de autor; <ul style="list-style-type: none"> ● apreciază înaltele valori morale; ● decodifică subtextul sugerat de autor; ● manifestă deprinderi, priceperi de elaborare a unui monolog (în stil publicistic), respectînd părțile componente ale unui text, produce impresii asupra receptorului;

3	<p style="text-align: center;">Scrierea</p> <p>Scrierea expunerilor după un plan simplu sau compus: amănunțite și rezumative; cu elemente de descriere (de natură, de interior, de înfățișare).</p> <p>Scrierea compunerilor (după plan simplu sau compus): compunere – descriere de înfățișare a omului (portretul), a procesului muncii;</p> <p>Compunere-meditație (cu caracter de discuție).</p> <p>Traduceri. Traducerea din limba ucraineană a unor fragmente ce conțin diferite tipuri de descriere.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● elaborează expuneri amănunțite ori rezumative, incluzând elemente de descriere; compuneri-descriere a aspectului omului, a procesului muncii; ● denotă cunoașterea regulilor gramaticale în formularea enunțurilor, regulilor ortografice și punctuaționale; ● afirmă, compară, analizează, argumentează într-o compunere-meditație; ● respectă structura unei compuneri – meditație. ● traduce din limba ucraineană fragmente ce conțin portretul unui personaj, descriere de interior, de acțiune. ● găsește echivalente lexico-gramaticale din texte traduse; ● respectă corectitudinea ortografică, punctuațională.
---	--	---

LINIA LINGVISTICĂ
(42 de ore + 4 ore disponibile

Ore	Conținutul materiei de studiu	Cerințele de stat față de nivelul pregătirii generale a elevilor
1	<p style="text-align: center;">Întroducere</p> <p>Limba moldovenească în familia altor limbi.</p>	<p>Elevul / eleva:</p> <ul style="list-style-type: none"> ●cunoaște cum se dezvoltă, prosperă limba moldovenească alături de alte limbi ale lumii;
21	<p style="text-align: center;">Verbul</p> <p>Verbul ca parte de vorbire.</p> <p>Categoriile gramaticale ale verbului.</p> <p>Diateza verbului (activă, pasivă, reflexivă).</p> <p>Verbele predicative, nepredicative, verbele auxiliare.</p> <p>Modurile impersonale. Construcții verbale.</p> <p>Modul indicativ și timpurile lui.</p> <p>Modul conjunctiv (prezent și trecut)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● identifică verbele și le analizează; ● cunoaște funcția sintactiucă a verbului în propoziție; ● utilizează corect formele verbale la toate modurile și timpurile în mesajele orale și scrise; ● aplică regulile de ortografie a verbelor și a regulilor despre semnele de punctuație la construcții; ● operează cu termenii gramaticali la temă; ● explică și argumentează folosirea unei sau altei forme verbale, reguli de ortografie, reguli de punctuație; ● conștientizează valoarea stilistică a

	<p>Modul condițional și timpurile lui.</p> <p>Modul imperativ. Ortografia verbelor însoțite de pronume.</p> <p>Valoarea stilistică a verbelor.</p> <p>Verbe-sinonime; verbe-antonime; verbe cu sens figurat.</p>	<p>verbului – nucleul vorbirii;</p> <ul style="list-style-type: none"> • își îmbogățește limbajul activ; • denotă priceperi de folosire corectă a verbelor (orice mod și timp) în vorbirea orală și scrisă.
Relații interdisciplinare: metafora verbală, personificarea (literatura)		
7	<p>Adverbul</p> <p>Adverbul ca parte de vorbire. Locuțiunile adverbiale.</p> <p>Clasificarea adverbilor după înțeles.</p> <p>Gradele de comparație ale adverbilor.</p> <p>Ortografia adverbilor.</p> <p>Funcția adverbilor în propoziție. Locul adverbilor în propoziție.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • identifică adverbele în propoziție; • conștientizează ce înțeles exprimă ele și că nu toate adverbele pot lua forma gradelor de comparație; • schimbă forma adverbilor după categoria gradelor de comparație; • aplică regulile de ortografie a adverbilor; <ul style="list-style-type: none"> • utilizează în vorbire adverbul adecvat;
Relații interdisciplinare: epitetul, hiperbola (literatura).		
7	<p>Numeralul</p> <p>Numeralul ca parte de vorbire.</p> <p>Numerale cardinale. Declinarea numeralelor cardinale. Ortografia numeralelor cardinale.</p> <p>Numeralele ordinale. Declinarea numeralelor ordinale.</p> <p>Numerale cardinale – numerale de bază pentru formarea altor numerale: colective, fracționare, adverbiale, multiplicative, distributive (numai formele lor, fără denumirea științifică).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • folosește corect și adecvat numeralele în limba scrisă și în vorbire; • aplică regulile de ortografie a numeralelor; • recunoaște două tipuri de numerale: cardinale și ordinale; • identifică și alte forme ale numeralului cardinal, în afară de cel de bază; • declină numeralele cardinale și cele ordinale;
Relații interdisciplinare: citirea corectă a numeralelor în timpul efectuării exercițiilor și problemelor (matematica).		
6	<p>Prepoziția</p> <p>Prepoziția ca parte de vorbire auxiliară.</p> <p>Raporturile exprimate de prepoziție.</p> <p>Regimul cazual.</p> <p>Ortografia prepozițiilor.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • conștientizează noțiunea de prepoziție; • recunoaște raporturile exprimate de prepoziții; delimitează deosebirile de sens (în, lângă, sub, cu...) • identifică cazul substantivului, precedat

		de prepoziție; <ul style="list-style-type: none"> ● descoperă greșeli și le corectează; ● utilizează adecvat prepozițiile în limba scrisă și orală;
Relații interdisciplinare: prepoziția în opere artistice: proză, poezie (literatura)		
5	<p style="text-align: center;">Conjuncția</p> <p>Conjuncția ca parte de vorbire auxiliară. Conjuncția ca element de relație a propozițiilor în frază, a cuvintelor în propoziție. Conjuncții coordonatoare (fără a concretiza tipurile). Conjuncții subordonatoare. Ortografia conjuncțiilor. Semnele de punctuație în propoziții și fraze.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● cunoaște clasificarea funcțională a conjuncțiilor; ● conștientizează conjuncția ca instrument de realizare a relației între cuvinte și între propozițiile din frază; ● aplică regulile de folosire a semnelor de punctuație în propoziții și fraze; ● utilizează adecvat conjuncțiile în formularea propozițiilor și a frazelor.
Relații interdisciplinare: folosirea conjuncțiilor în texte științifice		
3	<p style="text-align: center;">Interjecția</p> <p>Interjecția ca parte de vorbire. Onomatopeele. Rolul lor în comunicare. Ortografia interjecțiilor. Interjecții verbale. Citire expresivă a propozițiilor ce conțin interjecții. Semnele de punctuație.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● conștientizează rolul interjecției în sporirea emotivității unei comunicări; ● identifică interjecțiile, onomatopeele în textele scrise; ● aplică regulile de ortografie a interjecțiilor și regulile de folosire a semnelor de punctuație la interjecții; ● poate modela intonația la rostirea interjecțiilor.
2	Repetare la sfârșit de an.	

Tematica instruirii socioculturale

Tematica textelor	Teme orientative pentru comunicările orale și scrise ale elevilor
Limba-tezaurul cel mai de preț al poporului.	A-ți cunoaște limba e o datorie.
Kievul – capitala Ucrainei.	Cu ce se mândrește Kievul?

Chișinăul – capitala Moldovei.	Cu ce se mîndrește Chișinăul?
Personalități marcante – fii ai plaiului nostru.	Ei ne-au proslăvit neamul.
Istoria satului meu e o parte a istoriei poporului. toponimia satului.	Din istoria satului meu. Legenda satului.
Neamul. Familia. Relațiile între părinți și copii.	Ce înseamnă „a onora bătrînețea”? Ce înseamnă „casa mare”? Ce înseamnă „a avea 7 ani de acasă”?
Frumusețea și demnitatea omului. Tendința spre autoperfecționare.	Ce este mai de valoare în om? Ce înseamnă frumusețe exterioară și frumusețe interioară a omului?
Cultura interumană. Relațiile interșcolare extrașcolare, între profesori și elevi.	Portretul prietenei mele (prieteniului meu). Școala viitorului în concepția mea.
Ziua ta de muncă.	Timpul pierdut nu-l întorci. Cum îți vei așterne, așa vei dormi.
Pasiunile tale.	A broda e o preocupare numai pentru fete?
Lumea animală și vegetală. Armonia în natură. Cultura ecologică.	Pădurea de aur (de toamnă). Ultimile flori de toamnă. O noapte de iarnă. Prima zi de primăvară. Orice timp e frumos! Nu rupeți florile!

Repartizarea orientativă a orelor:

comunicarea – 16 ore + 4 ore disponibile;

limba – 42 ore+ 4 ore disponibile;

lucrări de control – 4 ore

Clasa a 8-a

(70 de ore, 2 ore pe săptămână; disponibile – 8 ore)

LINIA COMUNICATIVĂ

(16 ore + 4 ore disponibile)

Ore	Conținutul materiei de studiu	Cerințele de stat față de nivelul pregătirii generale a elevilor
3	<p>Cunoștințe despre comunicare .</p> <p>Aprofundarea cunoștințelor despre tipurile, formele de comunicare, despre text, stilurile limbii. Legăturile semantice în text. Informația esențială și cea de concretizare. Mijloacele sintactice de legătură în frază. Particularitățile descrierii localității, a monumentelor istorice, a comunicărilor cu caracter de discuție.</p> <p>Impresii despre cele audiate.</p>	<p>Elevul / eleva:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● utilizează cunoștințele asimilate anterior la formularea enunțurilor. ● aprofundează cunoștințele anterioare.
3	<p>Audiere</p> <p>Audierea limbii vii moldovenești.</p> <p>Selectarea informațiilor din textele audiate cu scopul de a le extinde conținutul.</p> <p>Transformarea textului audiat (vorbire directă în indirectă).</p> <p>Utilizarea faptelor, argumentelor din textul audiat la formularea răspunsurilor desfășurate la întrebări;</p> <p>Efectuarea notițelor ca mijloc de receptare a celor audiate.</p> <p>Elaborarea de comunicări dialogate, monologate, abordând tema textului audiat.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ascultă atent, recepționând cele ascultate; ● memorizează cele audiate, efectuează notițe pentru înțelegerea textului audiat; ● expune textul audiat după un plan simplu ori compus, amănunțit, succint și selectiv; ● expune textul audiat transformând vorbirea directă în indirectă; ● utilizează informațiile textului audiat în formularea răspunsurilor desfășurate la întrebări; ● generalizează, scoate concluzii, exprimă opinia personală, despre cele audiate; ● alcătuiește comunicare monologată, dialogată, abordând problematica textului audiat.

3	<p style="text-align: center;">Citirea</p> <p>Motivarea citirii. Citirea expresivă a textelor de diferite stiluri, specii. Perfecționarea abilităților de citire cu voce și în gând cu scop cognitiv, de selectare și de descoperire. Identificarea informațiilor esențiale și a celor de concretizare și precizare; identificarea temei, a faptelor și argumentelor ce dezvăluie tema dată. Compararea diferitor opinii asupra aceleiași probleme. Analiza mijloacelor de expunere într-un text citit. Comentarea celor citite.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● conștientizează necesitatea lecturii; ● citește expresiv texte de diferite stiluri, specii; ● exprimă prin modularea vocii, intonației tempoului particularitățile mesajului, a atitudinii autorului; ● expune conținutul, după un plan elaborat independent; subordonându-l temei abordate; ● selectează informațiile esențiale și cele care le concretizează, le precizează; ● exprimă opiniile și le argumentează; ● compară, analizează și scoate concluzii; ● comentează cele citite și le raportează la viață.
3	<p style="text-align: center;">Vorbirea</p> <p>Dialogul. Interpretarea unui dialog improvizat. Elaborarea dialogurilor pe o temă, dar în diferite situații de comunicare.</p> <p>Structurarea unei serii de dialoguri, în dependență de situația de comunicare propusă. Monologarea unei comunicări dialogate. Expunerea amănunțită, succintă, selectivă a textelor narative, ce conțin descriere a localității, a monumentelor de istorie, de cultură. Expunerea rezumativă a unui text științific, a unui text publicistic. Elaborarea independentă a unei comunicări monologate.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● interpretează un dialog improvizat; ● elaborează dialoguri ce dezvăluie aceeași temă, dar reieșind din diferite situații de comunicare; ● transformă un dialog în monolog; ● expune amănunțit, succint, selectiv texte narative, ce conțin descriere de localitate, a monumentelor de istorie; ● recepționează textul științific și îl expune rezumativ; ● recepționează textul publicistic și îl expune rezumativ; ● elaborează și interpretează o comunicare monologată, la alegere.
4	<p style="text-align: center;">Scierea</p> <p>Scierea expunerilor, după un plan compus. Exprimarea amănunțită, succintă, selectivă a textelor narative ce conțin descriere de localitate, descriere a monumentelor istorice, de cultură. Scierea compunerilor: de descriere a străzii, a localității, a monumentelor de istorie, de cultură;</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● efectuează notițe în procesul de audiere, de citire; ● expune amănunțit, succint, selectiv textele propuse; ● elaborează diferite compuneri, conform recomandărilor programei; conștientizează cele scrise;

	<p>Compunere- meditație pe o temă de morală (în stil publicistic). Compunere narativă pe baza impresiilor de viață; Stilul oficial. Planul de lucru.</p> <p style="text-align: center;">Traducere</p> <p>Traducerea din limba ucraineană a textelor, ce conțin descriere a localității, a monumentelor de istorie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● alcătuiește planul unei activități, conform stilului oficial; ● traduce texte de diferite stiluri, specii din limba ucraineană, găsind echivalente lexicale și mijloacele lingvistice adecvate în limba moldovenească.
--	---	---

LINIA LINGVISTICĂ
(42 de ore + 4 ore disponibile

Ore	Conținutul materiei de studiu	Cerințele de stat față de nivelul pregătirii generale a elevilor
1	<p style="text-align: center;">Întroducere</p> <p>Evoluția limbii moldovenești de-a lungul veacurilor.</p>	<p>Elevul / eleva:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● cunoaște cum a evoluat și evoluează limba maternă;
10	<p>Îmbinările de cuvinte. Propoziția</p> <p>Cuvîntul. Îmbinarea de cuvinte. Părțile componente ale îmbinării: regentul și subordonatul. Relații de subordonare în îmbinări (acordul, recțiunea, aderarea). Însușirea practică a acordului, recțiunii, aderării. Propoziția. Definirea ei. Clasificarea propozițiilor după scopul comunicării și după intonație. Semnele de punctuație (reactualizare). Întrebări retorice. Clasificarea propozițiilor după aspectul predicatului. Clasificarea propozițiilor după structură: bimembre (hotărîte, nehotărîte, generalizatoare). Propoziții monomembre: nominative și impersonale. Propoziții complete și eliptice. Semnele de punctuație.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● posedă cunoștințe generale despre unitățile sintactice ale limbii; ● conștientizează diferența dintre cuvînt, îmbinare, propoziție, text; ● percepe relația de subordonare între termenii din îmbinări; <ul style="list-style-type: none"> ● determină regentul și subordonatul, tipul legăturii de subordonare; ● cunoaște clasificarea propozițiilor după toate criteriile; ● citește expresiv propozițiile; ● trece armonios de la o tonalitate la alta; ● alcătuiește propoziții de toate tipurile și dialoguri, folosind întrebări-răspunsuri, propoziții eliptice; ● aplică regulile de folosire adecvată a semnelor de punctuație; ● identifică greșeli și le corectează; argumentează corectitudinea semnelor de punctuație;
	<p>Relații interdisciplinare: inversiunea în opere artistice (literatura).</p>	
6	<p>Părțile principale ale propoziției</p>	

	<p>Subiectul. Exprimarea lui. Subiectul unic și multiplu.</p> <p>Subiectul exprimat și neexprimat.</p> <p>Predicatul verbal simplu. Exprimarea lui.</p> <p>Predicatul verbal compus (bimembru și trimembru).</p> <p>Predicatul nominal.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● identifică părțile principale și tipul lor; ● explică structura predicatelor verbale compuse și a celor nominale. ● motivează folosirea semnelor de punctuație la subiectele multiple;
10	<p>Părțile secundare ale propoziției</p> <p>Atributul. Exprimarea lui. Atributul dezvoltat. Apoziția.</p> <p>Locul atributului în propoziție.</p> <p>Complementul direct.</p> <p>Complementul indirect.</p> <p>Complementele circumstanțiale. Tipurile complementelor circumstanțiale.</p> <p>Locul complementelor în propoziție.</p> <p>Semnele de punctuație la părțile secundare.</p> <p>Analiza sintactică a propozițiilor. Topica directă a propozițiilor.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● efectuează analiza sintactică a propozițiilor; ● recunoaște toate tipurile de părți secundare și le caracterizează; ● alcătuiește diferite tipuri de propoziții dezvoltate, ce includ în sine variate forme de părți principale și secundare ale propoziției; ● aplică regulile de folosire corectă a semnelor de punctuație la părțile de propoziție;
	Relații interdisciplinare: epitetul și comparația în opere artistice (literatura).	
5	<p>Părțile omogene ale propoziției</p> <p>Părțile omogene ale propoziției.</p> <p>Conjunțiile care introduc părțile omogene în propoziție și semnele de punctuație utilizate.</p> <p>Structuri închise și deschise.</p> <p>Construirea propozițiilor cu părți omogene.</p> <p>Cuvintele generalizatoare. Semnele de punctuație utilizate.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● definește părțile omogene; ● identifică conjunțiile ce introduc părți omogene în propoziție; ● alcătuiește propoziții cu structuri închise și deschise ale părților omogene; ● utilizează și argumentează semnele de punctuație la părțile omogene;

	Relații interdisciplinare: utilizarea părților omogene în opere artistice – modalități de exprimare artistică (literatura).	
9	<p>Vorbirea directă și indirectă Dialogul</p> <p>Vorbirea directă. Semnele de punctuație în propoziția cu vorbire directă.</p> <p>Dialogul și semnele de punctuație.</p> <p>Transformarea vorbirii directe în vorbire indirectă. Punctuația .</p> <p>Citirea expresivă a vorbirii directe , a replicilor dialogului.</p> <p>Alcătuirea orală și scrisă a propoziției cu vorbire directă, a dialogului.</p> <p>Citatul. Semnele de punctuație la folosirea citatelor.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● alcătuiește fraze cu propoziții directe; ● folosește adecvat regulile semnelor de punctuație la vorbirea directă și la dialog; ● modelează intonația la citirea vorbirii directe și a dialogului; ● transformă corect, în scris și oral, vorbirea directă în vorbire indirectă. ● posedă priceperi de folosire a citatelor în lucrările scrise, în comunicările orale.
1	Repetare la sfârșit de an	

Tematica instruirii socioculturale

Tematica textelor	Temele orientative ale mesajelor orale și scrise ale elevilor.
Limba – principalul mijloc de comunicare. Cultura comportării și cultura comunicării. Cultura comunicării oficiale.	Care mijloc de comunicare- scrisori , telefon ori poșta electronică pentru tine e mai important și de ce ? Ce semnificație are îmbinarea „viața limbii”?
Cele mai mari valori spirituale. Cultura moldovenească în contextul celei universale.	De ce noi întâlnim oaspeții cu pîine și sare? Respectă datinile casei străinului. Ce nu se îneacă în apă și în foc nu arde?
Arta moldovenească. Monumente de istorie și cultură. Mari pictori moldoveni.	Cetățile Moldovei: Monumentul lui Ștefan cel Mare din centrul Chișinăului. M. Grecu, mare pictor moldovean, originar din sudul Basarabiei.
Teatrul. Arta cinematografică. Mari actori.	„Pămîntul nu rodește numai pîine...” Marii actori moldoveni – Dumitru Caraciobanu, Marica Balan, Petru Baracci- fii ai meleagului

	nostru.
Frumusețea exterioară și interioară a omului.	Fiecare om e irepetabil.
Sărbătorile populare și datinile legate de ele. Credința populară. Mitologia populară. Variatatea lumii plantelor și animalelor. Locuri deosebite în Ucraina: Crimeea, Carpații, gura Dunării. Călătorie prin regiunea Odesa. Starea ecologică din regiunea noastră.	Mărțișorul . Păpăruța. Baba odochia ș. a. Ce știu eu de la bunica. Peisaj (de toamnă, de iarnă, de primăvară, de vară) Călătoria mea... Ce aș introduce eu în „Cartea Roșie”

Repartizarea orientativă a orelor:

comunicarea – 16 ore + 4 ore disponibile;

limba – 42 ore+ 4 ore disponibile;

lucrări de control – 4 ore

Clasa a 9–a

(70 de ore, 2 ore pe săptămână; disponibile – 8 ore)

LINIA COMUNICATIVĂ

(16 ore + 4 ore disponibile)

Ore	Conținutul materiei de studiu	Cerințele de stat față de nivelul pregătirii generale a elevilor
2	Cunoștințe despre comunicare . Repetarea celor învățate anterior despre comunicare, text, stilurile limbii.	Elevul / eleva: <ul style="list-style-type: none"> ● generalizează cunoștințele, abilitățile acumulate anterior;
	Audierea Audierea textelor de diferite stiluri, specii. Aprofundarea abilităților de receptare, prin auz, a unui text. Aprecierea critică a informației. Dezvoltarea memoriei auditive, a imaginației, a gândirii logice, comparând informațiile din două texte audiate.	<ul style="list-style-type: none"> ● ascultă atent și recepționează texte de diferite stiluri și specii, scrise și orale, cu teme cunoscute și teme noi; ● posedă diferite strategii de audiere; ● asimilează și utilizează cele mai însemnate și mai actuale informații din textul audiat; ● elaborează planul și notează ideile (tezele) textului audiat; ● expune în scris și oral, amănunțit, succint, selectiv textul audiat; ● apreciază fapte și întâmplări, evidențiază ideea principală;
	Citirea Motivarea lecturii. Citirea textelor autentice de diferite stiluri, specii. Împărțirea textului în fragmente , după anumite principii. Aprofundarea abilităților de interpretare a textului (evidențierea problematicii abordate în text). Identificarea valorii cognitive a celor citite. Comentarea celor mai emoționante	<ul style="list-style-type: none"> ● citește expresiv texte autentice de diferite stiluri, specii; ● exprimă prin intonație, tempou particularitățile textului, atitudinea autorului; ● identifică în text centrele logice, dezvăluie construcția logică a textului; ● selectează informațiile necesare, din mai multe izvoare, se convinge de veridicitatea lor, de valoarea lor cognitivă;

	<p>momente. Dezvoltarea abilităților de comentare, de exprimare a atitudinii față de cele aflate.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● apreciază critic informațiile, le confruntă cu experiența de viață personală; ● face concluzii și face generalizări; ● notează tezele principale dintr-un text, selectează citate pentru o comunicare orală;
	<p style="text-align: center;">Vorbirea</p> <p>Dialogul. Dialogul informal (între persoane apropiate, în familie) și dialogul formal (într-un cadru public, oficial) Realizarea unor dialoguri – schimb de informații, convingeri, dialog – discuție (abordarea unei teme) ori pe baza celor citite, ținând cont de normele etice, lingvistice. Structurarea dialogurilor-interviu, cu persoane interesante, în situații deosebite.</p> <p>Elaborarea comunicărilor monoilogate . Realizarea discuțiilor pe teme etico-morale.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● realizează dialogul într-o formă corectă, adecvată; ● comunică liber cu 2-3 persoane, participante la discuție, ținând cont de criteriile de realizare a unui dialog: concizie, logică, expresivitate, claritate, de normele lingvistice și cele etice; ● aduce argumente, confirmă ori contrazice o afirmare; exercită influență asupra opiniei receptorului, confruntă faptele și informațiile din câteva surse care dovedesc veridicitatea. ● e predispus a accepta poziția interlocutorului, recunoaște poziția greșită; ● e gata să-și ceară scuze; ● efectuează o întrerupere corectă a interlocutorului; ● formulează întrebări interesante, clare concise, pentru a scoate în evidență personalitatea interviuatului;
	<p style="text-align: center;">Scrierea</p> <p>Scrierea expunerilor rezumative și selective ale textelor științifice, publicistice, artistice. Cererea. Autobiografia.</p> <p>Traducere Traducerea din limba ucraineană microtexte de diferite stiluri.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● elaborează expuneri și compuneri de toate tipurile, abordând tema și subordonând conținutul acestei teme; ● selectează și sistematizează materialul din 2-3 surse, generalizându-le în comunicarea sa; ● alcătuiește comunicarea pe o temă aleasă independent, într-un anumit stil, în concordanță cu situația de comunicare; ● îndeplinește cererea, după criteriile prevăzute de stilul oficial, autobiografia. ● realizează traducerea unor fragmente ori microtexte, din limba ucraineană, de diferite stiluri, ținând cont de normele lingvistice.

LINIA LINGVISTICĂ
(42 de ore + 4 ore disponibile)

Ore	Conținutul materiei de studiu	Cerințele de stat față de nivelul pregătirii generale a elevilor
1	Limba moldovenească și actualitatea	Elevul / eleva: <ul style="list-style-type: none"> determină că limba este element al culturii fiecărei persoane.
5	Morfologia. Repetarea și generalizarea materiei studiate Substantivul . Funcția sintactică a substantivului. Formele articulate și nearticulate. Articolul posesiv. Adjectivul, gradele de comparație, valoarea stilistică. Articolul adjectival. Pronumele. Ortografia pronumelor. Verbul. Locuțiunile verbale, echivalentele lor. Prepoziția. Regimul cazual. Conjuncția. Interjecția.	<ul style="list-style-type: none"> își aprofundează cunoștințele acumulate în clasele precedente; explică și argumentează regulile de ortografie și de punctuație; utilizează sinonime, echivalente lexicale; completează scheme gramaticale; structurează mesaje orale scurte, fiind responsabili de corectitudine;
Relații interdisciplinare: părțile de vorbire neflexibile în texte artistice și științifice		
7	Sintaxa și punctuația Fraza cu propoziții coordonate Fraza joncțională cu propoziții coordonate. Tipurile lor. Mijloacele de realizare a relațiilor sintactice dintre propozițiile coordonate. Semnele de punctuație. Fraza nejoncțională formată prin coordonare. Punctuația. Intonația în fraza cu propoziții coordonate.	<ul style="list-style-type: none"> delimitează propoziții în frază; conștientizează relația de independență a propozițiilor; cunoaște mijloacele de realizare a relațiilor de independență între propoziții. sesizează deosebirea de sens dintre tipurile propozițiilor coordonate; aplică regulile de folosire a semnelor de punctuație în frazele cu propoziții coordonate; comunică, utilizând corect fraze cu propoziții coordonate.
Relații interdisciplinare: descrierea în opera artistică (literatura).		
16	Fraza cu propoziții subordonate Tipuri de propoziții în fraza formată prin subordonare: principală , subordonată, regentă. Propozițiile subordonate	<ul style="list-style-type: none"> delimitează propozițiile în frază; recunoaște propoziția principală, regentă, subordonată;

	necircumstanțiale: atributiva, completiva directă, completivă indirectă. Mijloacele de realizare a relațiilor de subordonare. Propozițiile subordonate circumstanțiale: de loc, de timp, de mod, de cauză, finală, condiționale. Locul propozițiilor subordonate în frază. Semnele de punctuație.	<ul style="list-style-type: none"> ● identifică tipul propozițiilor subordonate și a mijloacelor de realizare a relațiilor de subordonare; ● alcătuește fraze cu diferite tipuri de propoziții subordonate; ● argumentează folosirea semnelor de punctuație; ● sintetizează informațiile lingvistice;
	Relații interdisciplinare: determinarea științifică și stabilirea relațiilor cauzale între fenomene (istoria, geografia, chimia, biologia, matematica, fizica).	
4	Juxtapunerea Fraza cu propoziții subordonate nejonționale. Semnele de punctuație. Intonația în fraza nejonțională cu propoziții subordonate.	<ul style="list-style-type: none"> ● identifică tipurile subordonatelor în fraze; ● explică, argumentează, semnele de punctuație; ● formulează fraze cu diferite tipuri de subordonate (la tema dată); ● modulează vocea pentru o anumită intonație;
7	Fraza cu câteva propoziții subordonate Fraza cu câteva propoziții subordonate. Propoziții subordonate omogene. Propoziții subordonate neomogene. Semnele de punctuație în fraza cu câteva propoziții subordonate. Feaza mixtă.	<ul style="list-style-type: none"> ● delimitează propozițiile în frază; ● identifică tipul subordonatelor; ● sesizează subordonatele omogene, neomogene; ● selectează din literatura artistică fraze cu propoziții subordonate de diferite tipuri; ● folosește fraze cu câteva propoziții subordonate în comunicările orale și scrise; ● argumentează utilizarea semnelor de punctuație.
2	Repetare la sfârșit de an.	

Tematica instruirii socioculturale

Tematica textelor	Temele orientative ale mesagelor orale și scrise ale elevilor.
Așezarea geografică a Ucrainei și a Moldovei .	Pădurile și râurile Moldovei, Ucrainei.
Medicina populară. Cultura ecologică.	Ce trebuie de întrprins pentru a ajunge la un înalt nivel de cultură ecologică în țară?
Limbile naționale în Ucraina, aportul lor la dezvoltarea culturii generale.	Poporul e creatorul limbii naționale.

Cultura spirituală și materială a poporului moldovenesc.	Omul a creat cultura, iar cultura l-a creat pe om. Mănăstiri, biserici vechi-mărturie a istoriei noastre.
Tradiții, datine populare: nunta moldovenească. Rolul prosopului în obiceiuri, tradiții, în viața moldoveanului.	Cum se joacă o nuntă moldovenească.
Muzica în viața omului. Cîntăreți vestiți, compozitori.	Ce cîntece prefer eu și de ce ? Compozitorul meu preferat.
Scrisul moldovenesc.	Cărțile au soarta lor... Nu scurta viața cărții..
Personalități celebre naționale și ale culturii universale.	Ce ne învață biografiile oamenilor iluștri?
În lumea profesiilor. Problema alegerii profesiei.	Munca poate fi „prestigioasă” și „neprestigioasă”?
Învățămîntul în Ucraina	Omul viitorului.
Mijloacele de informare în masă.	Emisiunea mea preferată (radiofonică, televizată)

Repartizarea orientativă a orelor:

comunicarea – 16 ore + 4 ore disponibile;

limba – 42 ore+ 4 ore disponibile;

lucrări de control – 4 ore

Укладачі:

Фетеску Л.І.

Страт Л.П.

Кьося В.В.